

POLITIKAI MUNKA A HADTÁP SZOLGÁLATÁBAN

A pártszervezeteink gazdasági tevékenységének néhány eszmei-ideológiai tapasztalatairól

Forgács András ezredes

Az MSZMP Központi Bizottsága 1975 novemberi ülésén fogadta el az ötödik – 1976–1980-as időszakra kiterjedő – ötéves terv irányelveit. Ebben megerősítette a párt eddig követett gazdaságpolitikájának folytatását; megalapozta, hogy a XI. pártkongresszus legfőbb politikai és gazdaságpolitikai célkitűzései a tervben érvényesüljenek; s ugyanakkor biztosította a terv és a gazdasági fejlődés igazodását a változó feltételekhez. Az ötödik ötéves terv különös jelentőséget és sajátos jellemzőjét e dokumentumok alapjáu az adja, hogy beindítása egyszermind megegyezik a fejlett szocialista társadalom építésének kezdetével, első szakaszát képezi a párt proramnyilatkozatában foglaltak megvalósításának. A sajátos jelleg kiemelésén túl a Központi Bizottság ülése azt is egyértelműen megfogalmazta, hogy e terv teljesítésének külső- és belső feltételei jelentősen megváltoztak.

Tudatában vagyunk annak, hogy az ötödik ötéves terv célkitűzéseinek megvalósításáért pártszervezeteinknek a pártmunka minden lehetséges és célravezető eszközeit alkalmazniuk kell. E tevékenység szervesen kapcsolódik a pártszervezetek egész belső életének szervezettségéhez, az ideológiai és politikai tevékenység minden mozzanatához, az egész nevelő munkához, és nem utolsó sorban a káder- és személyügyi munka végzéséhez. Bárhol is jelentkeznek fogyatékoságok e sokrétű tevékenységben, az maga után vonja a gazdaságpolitika érvényesülésének akadozását is.

Pártszervezeteink feladatai körében mindig kiemelt helyet foglaltak el, illetve kiemelt szerepet töltöttek be a gazdasággal, a gazdasági helyzet alakulásával és a gazdálkodással kapcsolatos kérdések. Az utóbbi években – 1973-as évtől – azonban a szokványosnál is gyakrabban és elmélyültebben foglalkoztak – kellett foglalkozniuk – a gazdasági témákkal.

A gazdasági kérdések kiemelt és megkülönböztetett kezelését nem belső tényezők – helyesebben elsősorban nem belső tényezők –, okozták. A gyakoribb és elmélyültebb elemző, értékelő és feladattisztázó munka szükségességét nagyon fontos külső – népgazdasági és nemzetközi – tényezők indokolták. Ezeket a következőképpen lehetne összefoglalni.

Népgazdaságunkat ezen időszakban több olyan jelentős – külső és belső körülmény megváltozásából adódó – hatás érte, amelyeknek következményei lényegileg érintették állományunkat. E hatásokkal párhuzamosan több éven ke-

resztül néhány jelentősebb munkafogyatékoság is tapasztalható gazdasági vonatkozásban. Mindezek joggal váltották ki a pártszervezetek aktívabb, érzékenyebb reagálását.

Lényeges elemként váltottak ki széles körű figyelmet a fejlett szocializmus építésének gazdasági követelményei, gazdaságunk további fejlesztésének feladatai is.

A legutóbbi – 1978 december 6-i – Központi Bizottsági ülés ma már azt is aláhúzza, hogy népgazdaságunkban a párt gazdaságpolitikai célkitűzéseinek alapvető megvalósulása mellett néhány lényeges területen lassabban valósulnak meg azok a tervezett folyamatok, melyek alapvetően hatnának helyzetünkre, sőt kedvezőtlen tendenciák is érvényesülnek. Egyes vonatkozásban pedig, helyzetünk a kritikus hatáshoz érkezett, amikor is további kedvezőtlen változás, más nagy jelentőségű politikai-társadalmi következményeket is maga után vonhat.

Gazdasági életünk és helyzetünk ezen jelentőségű tényezői, körülményei kötelezővé tették minden pártszervezet számára, hogy napi feladataink teljesítése során kiemelt figyelmet fordítsanak gazdasági kérdésekre. A KB ülésről kiadott tájékoztató egyértelműen meg is fogalmazta a párttagokkal és pártszervezetekkel kapcsolatos elvárásokat és követelményeket. Ebből számunkra is kötelezően adódott, hogy ezen irányító feladatmeghatározás szerint megfelelő figyelmet fordítsunk jelenlegi feladataink sokrétű kimunkálására, majd pedig azok maradéktalan teljesítésére.

Más összefüggéseket szem előtt tartva, az elmúlt évek sok irányú munkájának tapasztalatait is felhalmozódtak olyan mértékben, hogy azok összefoglalásával jövő feladatainkat pontosabban rögzíthetjük és tevékenységünket ezáltal céltudatosabbá tegyük.

A jelenlegi fejtegetés során nem a tapasztalatok általános és minden vonatkozásban történő összegzésére törekszem, hanem – a pártszervezetek gazdaság-szervező tevékenységének elemző, ellenőrző és értékelő munkájának szem előtt tartásával – elsősorban az ideológiai-eszmei-tudati vonatkozásaiból kísérlek meg néhány (általam fontosnak ítélt) gondolatot kiemelni, vagy más oldalról közelítve a cselekvési egység kialakításával, a feladataink egységes értelmezésével, az eszmei-ideológiai munka néhány tapasztalatával kívánok foglalkozni. Az elmúlt időszak ugyanis – szerintem – éppen e vonatkozásokra hívja fel a figyelmet és a végzett munkánk e téren érezteti kedvező következményeit.

Az előzőleg említett dokumentumok alapján is – úgy gondolom – minden pártszervezet számára egyértelmű és nyilvánvaló következtetésként adódott, hogy „a terv megvalósításában alapvető a szerepe a szubjektív, a tudati tényezőknek, a tervhez való viszonynak, a helyes szemléletnek; s mindezek formálásában nagy feladat hárul általában a politikai és különösen a gazdaságpolitikai propagandára.”

Az elmúlt időszak lényeges tapasztalatai közül, mindenek előtt az állomány szemléletének, nézeteinek formálása érdekében végzett munkánk eredményeit szükséges hangsúlyoznunk.

Mint ismeretes – több éven keresztül – fontos feladatunknak tekintettük a hadtápgazdálkodás helyének, szerepének megértésével kapcsolatos helyes és reális szemlélet kialakítását. Nevezetesen, hogy a más irányú, jelentős leterheltséget okozó feladataink – vezetés fejlesztés; gazdálkodási rendszerünk korszerűvé formálása stb. – teljesítése során se feledkezzen meg állományunk egy tagja sem, hogy a hadtápgazdálkodás legalapvetőbb feladata, célja, az állomány ellátása-

nak maradéktalan és magas színvonalú biztosítása. Úgy fogalmaztuk meg, hogy el kell mélyítenünk a hadtápgazdálkodás „embercentrikus” jellegét. Hiszen a harcckészültség magas szintjét mi egyik leglényegesebb vonatkozásban azzal tudjuk biztosítani, hogy az állományt olyan egészségügyi (idegi, pszichológiai stb.) állapotban, olyan tápláltsági fokon és pihentési szinten tartjuk, mely megbízható feltételt jelenti a nagy követelményeket támaztó katonai feladatok teljesítésének. Következtetésként minden hadtápfeladat teljesítése során szem előtt kell tartani „a harcckészültséget biztosító katonák” magas színvonalú ellátását. Semmilyen más – legyen az bármilyen jelentős – feladat sem szoríthatja ki a látószögből a katonát, az embert. Az állomány ellátásáért szükséges éppen a hadtápvezetés javítása, a gazdálkodási rend módosítása, az eü. ellátás stb. fejlesztése. A bekövetkezett változás egyre kedvezőbbben érezteti hatását a mindennapi tevékenységben, az életünk mindennapi mozzanataiban, ugyanakkor azonban tanulsként is szolgálta azt a következtést, hogy mindenkor és a jövőben is e kérdésre kellő figyelmet kell fordítanunk.

A több éves tapasztalatok alapján feltétlenül kedvezőnek nevezhető az a más néphadseregi szervek (sajtó, kiadványok stb.) által támogatott és együttesen végzett munka, mely a hadtápellomány tagjainak megbecsülését, tevékenységének elismerését tükrözi. Több nem kívánatos fogyasztékossgal is találkozhatunk még e téren, az előrelépés azonban kétségtelen. Az élet mindennapos gondjai gyakran eredményeztek kedvezőtlen közhangulatot állományunk körében s a jogos és vélt fogyasztékossgok általánosított bírálata (az úgynevezett „globális elítélés”), a meggondolatlan kijelentések és szellemesnek cgyáltalán nem nevezhető csipkelődések gyakran váltottak ki állományunk tagjaiból ugyancsak eltúlzó véleményt, mely szerint „a htp. szolgálatban dolgozók másodrendű állampolgárai szerveinknek”. Az elmúlt évek helyes törekvései, a propagandában és a munkaértékelésben érezhető nagyobb fokú elismerés, kedvezően változtatott a hadtápellomány hangulatán, s lényegesen csökkentette a kedvezőtlen eseteket, egyben biztosabb alapját teremtette meg a jogosan kifogásolható hiányosságok elítélésének.

Jelentős feladatokat hajtottunk végre annak érdekében is, hogy a mindennapi gazdasági munka jellemzőivé tegyük azon elvet, miszerint minden megoly tökéletes intézkedés, feladatmeghatározás, végrehajtott fejlesztés, kidolgozott gazdálkodási rend stb. sem fogadható el, ha a megvalósításban nem eredményezi az állomány magasabb szintű ellátását, a Magyar Néphadsereg igényeinek sokoldalúbb kielégítését. Semmilyen elszakadás sem fogadható el úgymond az irányítás, a végrehajtás, a megvalósulás között. E következetesebb munka eredményének is tulajdonítható, hogy több területen szembetűnő előrelépések következtek be; általánosan érezhető a csapatkapcsolatok fejlődése; s egyre inkább jellemzővé válik a végzett munka annak alapján történő megítélése, hogy az milyen eredményekkel járt a mindennapi ellátás javításában.

Széles körben tapasztalható volt – s még ma is érezhető –, olyan nézet, mely az egészségügyi szerveink gazdálkodási tevékenységét, gazdasági munkáját lebecsülte, nem fordított kellő figyelmet az egészségügyi gazdálkodás kérdéseire. Előfordult, hogy gazdálkodási témájú tanácskozásra – csupán azon vélemény alapján, miszerint az egészségügyi szolgálat nem gazdálkodó szerv – a szolgálat tagjai nem kerültek meghívásra. Ma már jelentős mérvben a múlté az ilyen nézet, megszűnéséről azonban még korántsem beszélhetünk.

Nem folytatom tovább törekvéseink felsorolását és eredményeit. Ezen né-

hány példát is csupán azért említettem, hogy azokkal egy általam igen lényegesnek ítélt kérdésre felhívjam a figyelmet. Megítélésem szerint a példák feltétlenül alkalmasak arra, hogy markánsan szemléltessék a nézetek kialakításának jelentőségét, illetve fontosságát. E tapasztalatok alapján úgy gondolom mindenki számára nyilvánvaló az a talán egyébként is közzismert dolog, hogy mind gazdasági feladataink sokrétűsége, szerveink eltérő jellege alapján – azaz horizontális értelemben – mind pedig a felhasználástól a közvetlen megvalósítástól, a legfelsőbb vezető szervekig – azaz vertikális értelemben – bonyolult és állandó feladataink vannak a helyes és reális gazdasági szemlélet biztosításában. Egyértelmű tapasztalat, hogy pártszervezeteink egyik legnagyobb segítséget a helyes szemlélet biztosításáért végzett munkájukkal nyújthatnak a gazdasági munka fejlesztéséhez. Másképpen fogalmazva a pártszervezetek mindenkor egyik elsődleges és legfőbb feladata a szemléletformálás terén határozható meg.

A gazdálkodással kapcsolatos pártpolitikai munka másik – és az előző tapasztalatokkal szervesen összefüggő – igen lényeges területe a funkcionális feladatainkkal, távlati- és prognózis terveinkkel kapcsolatos gazdaság elméleti – elvi kérdések megismertetése, kidolgozásának elősegítése, a fogalmi tisztázásra irányuló törekvések ösztönzése. Sajnálatosan állapíthatjuk meg, hogy viszonylag e téren mozdult ki legkevésbé helyzetünk. Néhány elsődleges kísérlet és nekirugaszkodás után leggyakrabban megtört a lendület. Átfogó jellegű, a gyakorlatban is általában hasznosítható eredmény csupán egy-két területen következett be. Fogalmilag egységes, rendszerbe fogott, a hadtápgazdálkodás minden területét és vonatkozását taglaló törekvések a mai napig sem mutatkoztak. A publikált néhány értékes tanulmány nem pótolhatja ez irányú hiányosságainkat. Továbbfejlesztésünkhöz pedig vitathatatlanul szükséges, hogy fogalmilag kellően tisztázott, elméletileg és elvileg megbízhatóan kidolgozott tanítások, állásfoglalások alapján, egységesebb hadtápgazdálkodási tevékenységet bontakoztassunk ki.

Pártértekezletünk például kiemelten szolt a szolgáltatás kérdéseiről. Nevezetesen az az igény került kifejtésre, hogy a korszerű szolgáltatásra vonatkozó elméleti kérdések, meghirdetett és követett fejlesztési irányok ismertetésére; a hadtápszolgáltatás elveinek és követelményeinek kidolgozására; a szolgáltatásunk konkrét feladatainak pontosabb megfogalmazására kiemelt figyelmet szükséges fordítanunk. A gyakorlati munka síkján, a végzett munka értékelésének és a további konkrét teendőknek a kialakításában mindenképpen számottevő eredményeket könyvelhetünk el. Az elméleti, elvi kidolgozó munka eredményeit áttekintve azonban nem válaszolhatunk ugyanilyen pozitív tartalommal.

Nem a szolgáltatással kapcsolatos példa az egyedüli e vonatkozású hiányosságunk szemléltetésére. Minden huzamosabb időn át szolgálatunkban dolgozó munkatársunk több, lényeges és mégis kidolgozatlan elvi-elméleti témát tudna meghatározni. (Csupán néhányat említenék: az árpolitikai és piackérdések összefüggései, hatása a hadtápgazdálkodásra; a hadtápgazdálkodás fogalma; a hadtápinTEGRÁCIÓ fogalma, alapvető elvei és követelményei stb.) A tudományos tanácsaink programjai is rendszeresen megfogalmazzák e vonatkozású igényeinket, szükségleteinket. Az aktivitás azonban méltánytalanabban kisebb, mint azt a követelményből elvárhatnánk. Engedtesse meg, hogy e rövid kis tapasztalatösszegző cikkben ismételtelen felvesszem mulasztásunkat; kezdeményezzem, illetve javasoljam a munka élénkítését; az ilyen irányú kezdeményezések ösztönzését és felkarolását.

E felvetéshez és témakörhöz kapcsolódva két dologról még feltétlenül szót

kell ejtenünk. Az elvi-elméleti és fogalomtisztázó munkát csak a gazdasági műveltség folyamatos megszerzése; a korszerű közgazdasági ismeretek és tanítások állandó figyelemmel kísérése, feldolgozása; a követelményeket kielégítő munkához szükséges tájékozottság biztosítása alapozhatja meg. Csak ez képezheti biztos alapot a kidolgozó és elméleti, valamint tudományos tevékenységünknek. Pártszervezeteinknek e vonatkozásban is lényeges feladatai rajzolódtak ki.

Kialakultnak mondható a pártszervezeteink tevékenységében, hogy évenként szervezeten és színvonalasan végezzük a Központi Bizottság évi – gazdasági helyzetünkre vonatkozó – értékeléseinek megértetését. Ezt úgy kell tekintenünk, mint az állomány egészének (országos vonatkozásban minden állampolgárnak) adott nyílt tájékoztatást, helyzetünk reális megítéléséhez, országos, vagy területünkön a néphadseregi feladataink indoklásához.

Kedvező lépések történtek a gazdasági munkával kapcsolatos, funkcionális feladatainkkal összefüggő főbb párthatározatok ismertetésében, adaptálásában is. Mindenképpen üdvözlendő, hogy több pártszervezetünkben egyre fokozottabb figyelem irányul a szakágazati tevékenységgel kapcsolatos párthatározatok – koncepciók –, általunk „talán nem is helyesen” szakmapolitikai kérdéseknek nevezett témák – feldolgozására. Ez már szűkebb, saját szakfeladataink teljesítését közvetlenebbül segítő törekvés.

Ezeket a formákat, módokat mindenképpen meg kell őriznünk, sőt helyes lenne minél rövidebb időn belül általánosan is alkalmaznunk. Semmiképpen nem nevezhetők azonban elégségesnek. Gazdasági fejlettségünk is jövőbeni fejlődésünk; a fejlett szocializmus építésének új vonatkozásai és követelményei; a nemzetközi gazdasági élet alakulása és a közgazdasági ismeretek, gazdaságszervező munka tapasztalatainak méhretetlen megnövekedése stb. elengedhetlenné teszik más területen is tudásunk, ismeretünk bővítését. Elmélyült, tudományos szintű gazdasági műveltség birtokosaivá kell válniuk mindazoknak, akik irányítói gazdasági munkáknak, kidolgozói gazdasági törekvéseinknek és feladatainknak.

Míndezeknek megfelelően pártszervezeteink, mint első számú ösztönzők, elő kell segítsék ezen ismeretek megszerzését, „karbantartását”, majd pedig rendszeresen, konkrétan és személyekre szólóan értékelnünk kell e vonatkozásban elért eredményeinket, végzett munkánk tapasztalatait és a további feladatokat.

Az elméleti – elvi és fogalomtisztítást alapozó másik területként, a kutató, a kidolgozó és a publikációs munka szélesebb körű kibontakoztatásáról szükséges szólnunk. Áttekintve a „Honvédelem”, a „Honvédségi Szemle” és a „Hadtápbiztosítás” számait, számba véve az e tárgykörben kidolgozott tudományos műveket, – ugyanakkor figyelemmel kísérve az országos folyóiratok tartalmát; a gazdálkodó szerveinkre háruló fokozódó és – kiemelném – újszerű követelményeket, úgy gondolom nem minősíthető jogtalan felvetésnek és megítélésnek annak kimondása, hogy mennyiségében túlzottan kevés számúnak; tartalmában viszont eléggé hézagosnak ítéltető publikációnk s ennek alapján – visszafelé következtetve – kidolgozó munkánk is. Megítélésem és tapasztalataim szerint mindenképpen hasznos lenne egy szélesebb körű véleményserét biztosító publikáció fejlesztése. Több esetben találkozhatunk olyan felvetésekkel, hogy a vezető törzsekben dolgozó elvtársaink részére nehezen tudnak képzettségüknek és személyes törekvéseiknek megfelelő pártmunkát adni. Megfontolandó, hogy nem célszerű-e ilyen területen kutatni a pártmegbízatások újabb formáit és lehetőségeit.

Nem kívántam – mint előzőleg is jeleztem – minden tapasztalat összeg-

zését elvégezni. (Talán nem is lehetséges egyetlen rövid kis cikkben ezt megtenni.) Úgy gondolom azonban, hogy e néhány kiemelés is kifejezi pártszervezeteink sokrétű és bonyolult feladatait az állomány szemléletének helyesirányú formálásában.

Nem e sokrétűség további bonyolítása vezet, amikor azt is megemlítem, hogy mindezen feladatainkat csak nagyfokú differenciáltsággal közelíthetjük meg. Más-más tartalmat foglal – kell foglalnia – magába az egészségügyi-, az ételmezési-, a ruházati-, a közlekedési-, az üzemanyag szolgálatok és a szociális-üdültetési igazgatóság gazdálkodása. Következtetésként a gazdálkodással kapcsolatos feladataink is eltérőek. Hasonlóan más elvárások, követelmények érvényesülnek alapszervezeti szinten és mások az irányító pártszervek vonatkozásában. Azaz mind a tevékenység eltérő jellegéből, mind a szervezetek különböző szintjéből adódóan, más-más tartalommal kell telítődnie munkánknak, más-más rendszerben és módon kell feladatainkat kialakítani. A munka gyakorlatát meghatározó alapvető normáinkat és követelményeinket ennek megfelelően szükséges meghatározni.

Pártszervezeteink tevékenységének széles körű összegzéseként – ha egyáltalán lehetséges ilyen összegzés – alapvető tapasztalatként azt mondhatjuk, hogy pártszervezeteink helyes elvi alapon végzik munkájukat. A napi teendők szerves részeként következetesen teljessítik eszmei-politikai-ideológiai feladataikat. Tevékenységük kiterjed a gazdasági feladatok minden területére. Munkájuk kellően szervezett és megfelelően koordinált más szervekkel. A tapasztalatok alapján lehetséges azonban még céltudatosabb, tartalmasabb és hatékonyabb munka kibontakoztatása. Az előzőekben érintett néhány felvetést azért kívántam megtenni, hogy – az említett területeken elért eredményeinket megőrizve és általánosítva – tudatos munkával még hatékonyabbá tegyünk gazdasági tevékenységünket s más területekre kiterjedően is javítsuk munkánk hatékonyságát.